

RADOVI NA ZAŠTITI MUZEJSKE GRAĐE U MUZEJU GRADA TROGIRA

Fani Cega

Muzej grada Trogira

Trogir

Prije nekoliko godina, zahvaljujući sredstvima Ministarstva kulture, započeli su konzervatorski i restauratorski radovi u Muzeju grada Trogira, prvi od osnutka muzeja 1963. godine.

Restaurirana su 4 barokna portreta članova obitelji Andreis, od kojih se dva nalaze u stalnom postavu (III. prostorija — salon, razdoblje XVII. — XVIII. st.), a dva u uredu ravnateljice.

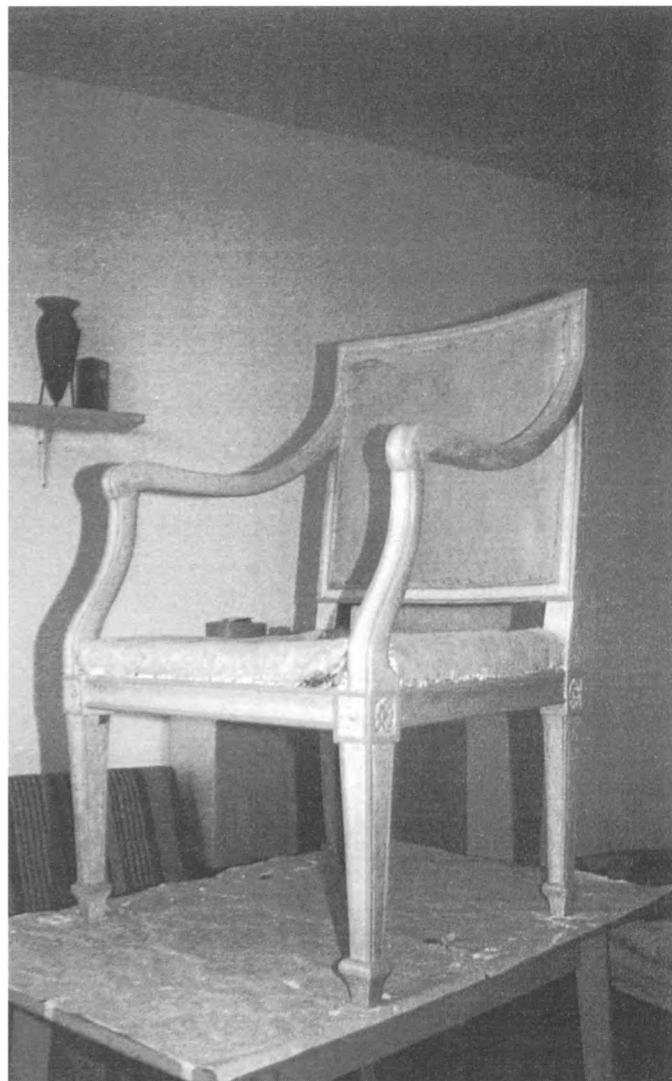
Prošle i ove godine nastavljeni su radovi na konzervaciji i restauraciji namještaja. Popravljene su dvije sjedalice i stolić ogledala iz stalnog postava, nekoć u vlasništvu obitelji Garagnin, u čijoj se palači udomio muzej. Poslove smo povjerali vrijednim mladim splitskim konzervatorima Lari Vidaković, Mirjani Marović, Juri Matijeviću i Renati Džaja Grga, koji su vrlo temeljito obavili radove. Izvješće koje su nam dostavili nakon završetka posla tako je opširno napisano da je uvelike olakšalo pisanje ovog članka.

Sjedalice su bile u vrlo lošem stanju. Boja na njima bila je ostrugana, tkanina izderana, kako se kasnije otkrilo, od neodgovarajućeg materijala. Najveći dio oštećenja bio je prouzročen crvotočinom. Međutim, oštećenja su izazvana i ranijim popravcima, pojedine pukotine pokušavale su se sanirati čavlama te neodgovarajućim kitom.

Restauratori su uočili na njima dva bojena sloja. Gornji, tamnije zeleni, koji se ljuštio i očito bio dodan prilikom posljednjeg restauratorskog zahvata, kada su presvučene zelenom tkaninom, te im je dodan jastuk. Ispod, bio je donji, originalni bojeni sloj koji je svjetlozeleni, na mjestima tirkizni s blijedo ružičastim rubovima, prekriven tankim slojem laka.

Nakon temeljitog čišćenja i odstranjenja svega onoga što je bilo suvišno, sjedalicama je vraćena originalna zelena boja, tkanina je neutralnog tona s diskretnim uzorkom (originalna nije pronađena), kakva se pretpostavlja da je mogla biti. Jastuk je odbačen jer u originalu nije ni postojao. Sjedalice su zablistale starim sjajem u odjelu XVII.—XVIII. st. — salonu Muzeja grada Trogira.

Pretpostaviti je da su pripadale jednoj od brojnih salona ili portika palače obitelji Garagnin, koji se navode u sačuvanom inventaru kuće iz godine 1798. Garagnini su te godine, nakon pljačke kuće prethodne godine u anarhiji koja je nastala u gradu, načinili vrlo pregledan inventar kuće, po kojemu se može pratiti unutrašnji raspored u kući od tavana do podruma. Kuhinja je bila po

*Gotovo restaurirana sjedalice bez tapeciranog dijela
snimila: Lara Vidaković*

običaju onoga vremena na zadnjem katu. Drugi kat je obilovao prostorijama različite namjene: soba s portretima, soba za primanje Katarine Garagnin, soba oružja, blagovaonica, dok su spavaće sobe bile pretežno na trećem katu, gdje je u tom razdoblju bila i knjižnica. Kuća je imala malu kapelicu ispred koje se nalazio portik, također cisternu i, naravno, brojne radne (Garagnini su živjeli od trgovine i prihoda sa svojih posjeda), te podrumke prostorije i staju u dvorišnom dijelu zgrade. U svim prostorijama opisan je namještaj te sav ostali materijal. U inventaru se uglavnom navodi samo boja i materijal kojim su presvučene sjedalice. Međutim, za druge dvije sjedalice-naslonjača iz stalnog postava, koje još nisu bile na restauraciji, pretpostavljam da su pripadale sobi koja se u inventaru spominje kao camera sopra quella dei ritratti, u kojoj je prevladavala crvena boja mesa, a u njoj su bila 3 naslonjača — poltrone obložena telom crvene boje. Upravo dva takva naslonjača danas su još uvijek u muzeju. Nakon 1945. godine malo je namještaja ostalo

*Stolić baroknog ogledala nakon restauracije
snimila: Lara Vidaković*

u kući Garagnin, jer je gotovo sve odneseno. Garagnini su otišli iz domovine nakon kapitulacije Italije godine 1943. ali namještaj nisu odnijeli sa sobom, nego samo dragocjenosti. Muzej koji se smjestio u njihovoj palači osnovan je godine 1963. Prvi njegovi djelatnici zatekli su onoliko od namještaja koliko je danas. Drugi komad namještaja koji je restauriran — stolić baroknog ogledala, također se spominje u inventaru, ali kako se ogledala navode gotovo u svakoj prostoriji, nije poznato u kojoj se prostoriji nalazio. U Muzeju su stalno izložena 3 barokna ogledala sa stolićem, dva u stalnom postavu, jedan u hodniku koji vodi u uredske prostorije, te još jedan okvir ogledala u skladišnom prostoru.

Stolić koji je prvi popravljen naoko nije bio u tako lošem stanju. Ali, nakon temeljitog pregleda uočio se nedsotatak lijeve bočne stranice, čitav komad bio je cvrtočan, pogotovo na rubovima i na krajevima nogu. Na pojedinim mjestima uočavale su se raspukline te nedostatak manjih ukrasnih dijelova. Pozlata se ili izbrisala ili je bila u stanju nestajanja. Gornja ploča bila je premazana debelim namazom crne uljane boje, ali konzervatori su sondiranjem otkrili originalni izgled ploče, rađene u imitaciji mramorne ploče, tamo modre podloge, skoro crne sa svjetloplavim venama. Nakon stručnog i temeljitog čišćenja i odstranjivanja svega suvišnoga pristupilo se restauraciji. Dijelovi koji su nedostajali izrezbareni su u drvu, sve je pozlačeno zlatom u prahu, a gornjoj ploči vraćen je stari sjaj, te je čitav komad zaštićen od daljnjeg propadanja.

Zahvaljujući opet pomoći Ministarstva kulture, i ove godine nastavljamo restauraciju. Na redu je barokno ogledalo. Dokumenti i nacrti u odjelu XIX. st. već dugi niz godina, pojedeni od gagrica, vape za zaštitom, konzervacijom, restauracijom i laminiranjem. Kako su nam sredstva uvijek ograničena, tek ove godine mogli smo započeti sa zaštitnim

*Krovovi na palači Garagnin Fanfogna s početka stoljeća - detalj s kupolicom
(Foto - arhiv Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine
Konzervatorskog odjela Split)*

radovima. Radove su obavili djelatnici Povijesnog arhiva u Splitu zahvaljujući sredstvima koja je osigurao sam Muzej. Laminiran je tako nacrt za obnovu Gradske vijećnice iz godine 1822. Gradska vijećnica spominje se već u XIII. st., ali je restauracija iz prošlog stoljeća vratila palači renesansni izgled. Također četiri dokumenta vezana uz razdoblje hrvatskog narodnog preporoda u Trogiru: oglas — pjesma prigodom ustoličenja po drugi put Špira Puovića za gradonačelnika Trogira 1888.; oglas izbirači općine trogirске 1870.; oglas Poljodjelskog društva u Trogiru, 1867.; oglas općinske vlade povodom nemira, 1869. Razdoblje hrvatskog narodnog preporoda burno je vrijeme trogirске povijesti, budući su autonomasi zahvaljujući svojem vodi Antunu Fanfagoni, koji je u gospodarskoj ovisnosti držao dobar dio puka, imali dosta pristaša, tako narodnjaci u usporedbi s ostalim dalmatinskim gradovima, dolaze na vlast dosta kasno, tek godine 1886. Ove godine popravljeno je šest od ukupno 11 krovova koliko ih ima na muzejskim zgradama, odnosno u sklopu palače Garagnin Fanfogona. Krov na Galeriji Cate Dujšin Ribar, postavljen je prije otprilike 20 godina, 1978., u trenutku uređenja Galerije, čiji je prizemni dio uređen kao lapidarij, otvoren za javnost

*Dio muzejskih krovova danas
snimio: Zoran Alajbeg*

1987. godine, isto kao i dva manja na susjednim zgradama. Prije nekoliko godina sanirana je krovna konstrukcija na manjem krovu gdje je ulaz u Muzej, koji je prokišnjavao. Također, već sljedeće godine na dijelu zgrade čiji je prizemni dio uređen za depo lapidarija, a gornji dio za uredski prostor, te malu knjižnicu, s primjerenim WC-om. Depo muzeja koji je uredila autorica ovoga teksta, izgleda tako da su kronološkim redom postavljene lapide na drvenim policama uzduž zidova prostora. Rad zainteresiranima je u njemu moguć. Izlivena su i dvije velike betonske kamenice za pranje keramičkih ulomaka. Ove godine saniran je krov na novijoj zgradi, baroknih obilježja u kojoj su uredske prostorije te vrijedna knjižnica Garagnin Fanfogna. Radovi pri izmjeni su se jako odužili zbog kiše, s napomenom da zgrada nema betonske međukatne konstrukcije nego naravno, drvene, tako je u tom vremenu bio stalno prisutan strah od prokišnjavaanja i štete. Tom prigodom popravljena su dva oštećena luminarija na njima. Nakon toga uslijedila je izmjena krovne konstrukcije i postavljanje novih kupa kanalica na još četiri manja krovića u dijelu muzeja u kojemu je stalni postav, čija zgrada nosi stilska obilježja od romanike do baroka. Tijekom jeseni saniran je posljednji oštećeni krov u starijem dijelu zgrade na kojem se još početkom XX. stoljeća mogla uočiti kupolica. Otkrivanjem krova otkrivene

su drvene stube koje su nekoć vodile do nje (tijekom prve polovice XX. st. je srušena). Kupolica je stilski pripadala vremenu Ivana Luke Garagnina (1764.- 1841.), koji je za svoje vrijeme bio poznat po svojoj istraživačkoj djelatnosti. Stoga razloga mu je zasigurno služila i kupolica.

Tako kraj 1998. godine Muzej grada Trogira dočekuje pod potpuno saniranim svim krovovima. Radovi su izvršeni pod stručnim nadzorom mr. Radoslava Bužančića, djelatnika Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela Split. Sredstva za sanaciju osiguralo je opet Ministarstvo kulture, te djelomično Grad Trogir i Muzej. Jednoga dana kada stanari budu iseljeni i čitava zgrada uređena, zapošljavanjem novih stručnih osoba, jer ih je do sada u Muzeju zaposleno samo dvoje, Muzej će zablistati sjajem kakvim sigurno ovaj grad, koji se od prošle godine našao na listi UNESCO-a, i zaslužuje.

Bilješke:

1. Inventar je obradila F. Cega, Imovina u kući obitelji Garagnin nakon anarhije 1797. godine. Grada i prilozima za povijest Dalmacije 12/1996.
2. Garagnini koji su tijekom XVII. st. došli u Trogir kao trgovačka obitelj iz Venecije, imali su čitavo vrijeme dvojno državljanstvo. Od 1840. udajom posljednje Garagninke, Katarine za Antuna Fanfognu, plemića iz Zadra, pišu se obitelj Garagnin Fanfogna. Povijest obitelji obradila je Danica Božić Bužančić: Južna Hrvatska u europskom fiziokratskom pokretu, Split 1995. (bibliografija njenih radova).
3. Usp. Žarko Dadić, Trogir i egzaktne znanosti, Radovi međunarodnog simpozija održanog prigodom proslave 700. obljetnice spomena ljekarne u Trogiru, Zagreb 1973., str. 73-78.